

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Artymiuk

SSN Andrzej Tomczyk

Protokolant Szczerbiak Dorota

w sprawie **I.T.**

oskarżonej o przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. i in.
po rozpoznaniu w dniu 11 grudnia 2023 r. w Izbie Karnej na posiedzeniu
skargi na wyrok kasatoryjny Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 14 czerwca 2023
r., sygn. akt XI Ka 123/23, uchylający wyrok Sądu Rejonowego w Radzynie
Podlaskim z dnia 22 listopada 2022 r., sygn. akt II K 129/21,

- 1. uchyla zaskarżony wyrok w części dotyczącej zarzucanego oskarżonej przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. (pkt 2 a/o) i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Lublinie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;**
- 2. w pozostałym zakresie oddala skargę;**
- 3. nakazuje zwrócić oskarżonej kwotę 450 (czterysta pięćdziesiąt) złotych uiszczoną tytułem opłaty od skargi.**

UZASADNIENIE

I.T. została oskarżona o to, że:

1. w dniu 18 stycznia 2017 r. w R. udaremniła zaspokojenie wierzyciela E. Sp. z o.o. poprzez zbycie 4317 udziałów w O. sp. z o.o. o wartości 431 700,00 zł, w celu udaremnienia wykonania orzeczenia Sądu Rejonowego Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku o sygn. akt (...), tj. o czyn z art. 300 § 2 k.k.;
2. w okresie od 29 czerwca 2011 r. do 6 lutego 2012 r. w P., woj. [...], w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, doprowadziła E. Sp. z o.o. z siedzibą w L., w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 37 436,41 zł poprzez wprowadzenie w błąd co do zamiaru i możliwości zapłaty za zamówiony towar, tj. o czyn z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.;
3. w dniu 14 stycznia 2020 r. w R., będąc uprzedzoną o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania, złożyła fałszywe zeznania mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym prowadzonym przed Sądem Rejonowym w Radzynie Podlaskim I Wydział Cywilny w sprawie sygn. (...) o wyjawienie majątku z wniosku E. Sp. z o.o. z siedzibą w L., tj. o czyn z art. 233 § 1 k.k.

Sąd Rejonowy w Radzynie Podlaskim, wyrokiem z dnia 22 listopada 2022 r., sygn. akt II K 129/21, orzekł następująco:

- I. oskarżoną I.T. uniewinnił od popełnienia czynów zarzucanych jej w pkt 1 i 2 oraz określił, że w tym zakresie wydatki postępowania ponosi Skarb Państwa;
- II. w granicach czynu zarzucanego w pkt. 3 oskarżoną uznał za winną tego, że w dniu 14 stycznia 2020 r. w R., będąc uprzedzoną o odpowiedzialności karnej w postępowaniu sądowym prowadzonym przed Sądem Rejonowym w Radzynie Podlaskim w sprawie sygn. akt (...) o wyjawienie majątku z wniosku E. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, złożyła fałszywe oświadczenie powtarzając rotę przyrzeczenia o treści wskazanej w art. 913 § 1 k.p.c. oraz wykaz majątku podając nieprawdę, że w ostatnich 5 latach przed złożeniem tego wykazu nie dokonywała rozporządzenia istotnymi przedmiotami swego majątku, podczas gdy w dniu 22 marca 2016 r. podarowała na rzecz swojego ojca W.J. 4517 udziałów o łącznej wartości 451.700 złotych w spółce O. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością (KRS [...]) to jest popełnienia czynu wyczerpującego dyspozycję art. 233 § 6 k.k. w zw. z art. 233 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 233 § 6 k.k. w zw. z art. 233 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 37 a k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 24 czerwca

2020 roku w zw. z art. 4 § 1 k.k. skazał ją na karę 120 stawek dziennych grzywny ustalając na podstawie art. 33 § 3 k.k. wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 20 zł;

III. w związku ze skazaniem za czyn zarzucany w pkt. 3 zasądził od oskarżonej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 240 zł tytułem opłaty i kwotę 100 zł tytułem częściowego zwrotu wydatków postępowania.

Na skutek apelacji wniesionych przez prokuratora (skierowanej na niekorzyść oskarżonej), pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego oraz obrońcę, Sąd Okręgowy w Lublinie, wyrokiem z dnia 14 czerwca 2023 r., sygn. akt XI Ka 123/23, orzekł następująco:

I. zaskarżony wyrok:

1. uchylił w części dotyczącej czynów zarzuconych oskarżonej w pkt 1 i 2 aktu oskarżenia i w tym zakresie sprawę I.T. przekazał Sądowi Rejonowemu w Radzynie Podlaskim do ponownego rozpoznania;

2. zmienił odnośnie czynu przypisanego oskarżonej w ten sposób, że:

- na podstawie art. 233 § 1 k.k. w zw. z art. 233 § 6 k.k. skazał I.T. na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności,
- na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. oraz art. 70 § 1 k.k. warunkowo zawiesił wykonanie kary pozbawienia wolności na okres próby wynoszący 2 lata,
- na podstawie art. 72 pkt 1 k.k. zobowiązał oskarżoną do informowania Sądu o przebiegu okresu próby pisemnie co 6 miesięcy,
- za podstawę orzeczonej kary grzywny przyjął art. 33 § 2 k.k.,
- zasądził od oskarżonej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 660 zł tytułem opłaty za obie instancje;

II. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy;

III. zasądził od oskarżonej za postępowanie odwoławcze na rzecz Skarbu Państwa kwotę 50 zł tytułem zwrotu poniesionych wydatków oraz na rzecz oskarżyciela posiłkowego E. Sp.z o.o. z siedzibą w L. kwotę 840 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Ze skargą na wyrok kasatoryjny wystąpił obrońca oskarżonej. Skarżący zarzucił rażącą obrazę przepisów postępowania karnego, co miało istotny wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 437 § 2 k.p.k. poprzez uchylenie wyroku Sądu

Rejonowego w części dotyczącej czynów zarzucanych oskarżanej w pkt. 1 i 2 aktu oskarżenia i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania ze względu na stwierdzenie przez Sąd odwoławczy niecałościowego rozważenia faktów istotnych z punktu widzenia przedmiotowej sprawy z uwzględnieniem wskazań wiedzy, logiki i doświadczenia życiowego, podczas gdy na kanwie przedmiotowej sprawy tego rodzaju przesłanka nie zachodzi ze względu na dokonanie przez Sąd Rejonowy w Radzynie Podlaskim oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego oraz ustalenie na jego podstawie okoliczności faktycznych sprawy w sposób prawidłowy, swobodny oraz z należyтым uwzględnieniem wymogów statuowanych przez treść art. 7 k.p.k., stąd na kanwie przedmiotowej sprawy brak jest uzasadnionych podstaw do uchylenia wyroku Sądu I instancji i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu skargi (s. 6) odnosząc się do rozstrzygnięcia Sądu odwoławczego w przedmiocie uchylenia wyroku Sądu I instancji w części dotyczącej czynu zarzucanego oskarżonej w pkt. 2. aktu oskarżenia, obrońca podniósł również, że Sąd Okręgowy w Lublinie choć zdecydował o powyższym rozstrzygnięciu, to w uzasadnieniu wyroku w żaden sposób nie odniósł się do powodów tego rodzaju decyzji. O ile Sąd wyjaśnił dlaczego jego zdaniem należało uchylić rozstrzygnięcie co do czynu zabronionego z art. 300 § 1 k.k., o tyle w żaden sposób nie wskazał jakie dokładnie okoliczności mają przemawiać za uchyleniem wyroku co do czynu z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. Z tego względu nieuzasadniona decyzja Sądu odwoławczego jest całkowicie niezrozumiała dla strony oskarżonej. W ocenie obrońcy I.T. zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie dał wystarczających podstaw do uznania, że swoim zachowaniem oskarżona w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadziła spółkę E. Sp. z o.o. z siedzibą w L. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 37 436,41 zł, poprzez wprowadzenie w błąd co do zamiaru i możliwości zapłaty za zamówiony towar.

W konkluzji obrońca wniósł o uchylenie wyroku Sądu II instancji w pkt I.1 i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania właściwemu Sądowi odwoławczemu tj. Sądowi Okręgowemu w Lublinie.

W pisemnych odpowiedziach na skargę prokurator oraz pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego wnieśli o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga obrońcy oskarżonej okazała się częściowo uzasadniona.

Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że aktualnie obowiązujące przepisy procedury karnej (art. 437 § 1 i 2 k.p.k.) ustanawiają regułę, że sąd odwoławczy, po rozpoznaniu sprawy wydaje orzeczenie merytoryczne (utrzymujące w mocy zaskarżone orzeczenie lub zmieniające zaskarżone orzeczenie), a nie orzeczenie kasatoryjne (uchylające zaskarżone orzeczenie i przekazujące sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania). Możliwość wydania przez sąd odwoławczy orzeczenia o charakterze kasatoryjnym stanowi wyjątek, uzasadniony bądź procesowymi ograniczeniami swobody orzekania sądu odwoławczego, bądź też zaistnieniem takich rażących uchybień w procedowaniu sądu pierwszej instancji, które wręcz dyskwalifikują postępowanie przed sądem *a quo* jako podstawy rozstrzygnięcia kwestii odpowiedzialności karnej oskarżonego (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19, OSNKW 2019, z. 6, poz. 31).

Skoro więc orzeczenie o charakterze kasatoryjnym ma, z istoty rzeczy, charakter wyjątkowy, to uzasadnienie takiego rozstrzygnięcia Sądu odwoławczego winno jednoznacznie wskazywać, która z przesłanek określonych w art. 437 § 2 k.p.k. była podstawą uchylenia wyroku Sądu I instancji i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania (zob. m.in. wyroki SN: z 13.02.2023 r., IV KS 1/23; z 10.10.2023 r., I KS 26/23). Możliwość uchylenia wyroku uniewinniającego i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania związana z regułą *ne peius* określoną w art. 454 § 1 k.p.k. (art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k.) zachodzi dopiero wtedy, gdy sąd odwoławczy - w wyniku usunięcia stwierdzonych uchybień stanowiących jedną z podstaw odwoławczych określonych w art. 438 pkt 1-3 k.p.k. (czyli np. po uzupełnieniu postępowania dowodowego, dokonaniu prawidłowej oceny dowodów, poczynieniu prawidłowych ustaleń faktycznych) - stwierdza, że zachodzą podstawy do wydania wyroku skazującego, czemu stoi jednak na przeszkodzie zakaz określony w art. 454 § 1 k.p.k. Uzasadnienie zaskarżonego skargą wyroku powinno

in concreto przekonywać m.in. o wspomnianym wyżej usunięciu dostrzeżonych uchybień postępowania pierwszoinstancyjnego. Jakkolwiek ten dokument procesowy ma charakter wtórny wobec samego wyroku kasatoryjnego, to jednak jego pierwszoplanowym zadaniem było wykazanie, że wynikające z przepisów art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 454 § 1 k.p.k. wymogi zostały w niniejszej sprawie dochowane w odniesieniu do wszystkich czynów objętych orzeczeniem kasatoryjnym.

W tym kontekście, uwzględniając treść pisemnych motywów wyroku Sądu odwoławczego, należało przyznać, że – uchylając zaskarżony apelacjami wyrok także w zakresie dotyczącym zarzucanego oskarżonej przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. (pkt 2 a/o) – Sąd ten nie przedstawił powodów tego rodzaju decyzji, w płaszczyźnie wspomnianych wyżej wymogów uzasadnienia orzeczenia kasatoryjnego. Tymczasem zaistnienia przyczyn mających przekonywać o potrzebie uchylenia wyroku i przekazania sprawy w określonym zakresie Sądowi *meriti* do ponownego rozpoznania nie można domniemywać, np. wyłącznie w oparciu o treść złożonych apelacji na niekorzyść. Nie sposób również wywodzić tych powodów z rozważań wspólnych dla czynów z pkt. 1 i 2 a/o, gdzie Sąd wskazał jedynie, że „w sprawie nie jest kwestionowane, że E. Sp. z o.o. dostarczyła P. s.c. I.T., P.J. towar objęty fakturami z zarzutu aktu oskarżenia, za który nabywca nie zapłacił. Po upływie odroczonych terminów płatności P.R. kontaktował się telefonicznie oraz osobiście z W.J., który zapewniał o uregulowaniu należności. Po około miesiąca od ułożenia kostki, W.J. odmawiając dokonania płatności zarzucał złą jakość kostki”.

Stwierdzenie powyższych okoliczności uzasadniało uchylenie – na podstawie art. 539e § 2 k.p.k. – zaskarżanego skargą wyroku, w części odnoszącej się do czynu z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi *ad quem* do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W pozostałym zakresie uznać należało, że Sąd odwoławczy – przedstawiając powody uzasadniające wydanie wyroku o charakterze kasatoryjnym, które dotyczyły czynu zakwalifikowanego przez oskarżyciela z art. 300 § 2 k.k. – odniósł się do argumentacji przedstawionej w tym zakresie w wywiedzionych w sprawie apelacjach na niekorzyść oskarżonej. Ocena Sądu Okręgowego w tej części jest poprawna, stanowiąca wyraz rozważenia i uwzględnienia stanowisk apelujących w płaszczyźnie ustawowych znamion wyżej wskazanego przestępstwa oraz

zgromadzonego materiału dowodowego, z którego miało wynikać zawinienie oskarżonej. W szczególności, Sąd Okręgowy uwypuklił znaczenie zdarzenia prawnego, jakim było darowanie przez oskarżoną - jedyne go wspólnika spółki O. Sp. z o.o. z siedzibą w L. – W.J. prawa własności wszystkich udziałów w kapitale zakładowym o wartości nominalnej po 100,00 zł każdy (o łącznej wartości 451 700 zł) – w dniu 22 marca 2016 r., kiedy to doszło do uprawomocnienia się wyroku sądu gospodarczego (Sądu Rejonowego Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku), zasądającego solidarnie od pozwanych wspólników spółki cywilnej I.T. i P.J. należność na rzecz spółki E. sp. z o.o. Zdaniem Sądu, oskarżona miała świadomość prawomocnego zasądzenia należności z dnia 22 marca 2016 r., a więc w dacie podpisania umowy darowizny. Ponadto Sąd zauważył, że zgodnie z art. 574 k.s.h., wspólnicy przekształconej spółki cywilnej odpowiadają na dotychczasowych zasadach solidarnie ze spółką przekształconą za zobowiązania spółki powstałe przed dniem przekształcenia przez okres trzech lat, licząc od dnia wpisu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością do KRS. Skoro przekształcona O. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością została ujawniona w Krajowym Rejestrze Sądowym 18 marca 2016 r., to osobista i nieograniczona odpowiedzialność I.T. jako wspólnika O. Spółka z o.o. ustała z dniem 18 marca 2019 r., zaś umowa darowizny została zawarta 22 marca 2016 r. Tymczasem odpowiedzialności z art. 300 § 2 k.k. podlega ten, kto udaremnia wykonanie orzeczenia sądu przez to, że darowuje składniki swojego majątku nie tylko te, które zostały zajęte, ale również zagrożone zajęciem. Należało zatem uznać, że w odniesieniu do czynu z pkt. 1, wbrew stanowisku skarżącego, trafnie zidentyfikowano, że w omówionym powyżej zakresie zaktualizowały się przesłanki mogące warunkować odpowiedzialność karną oskarżonej, zaś przeszkodą do jej skazania w instancji odwoławczej był zakaz *ne peius*, wynikający z art. 454 § 1 k.p.k.

Odnosząc się natomiast do dalszej argumentacji skarżącego, nawiązującej szczegółowo do zgromadzonych w sprawie dowodów oraz strony podmiotowej zarzucanego oskarżonej czynu i momentu uświadomienia sobie przez oskarżoną konieczności spłaty spornej należności, należało przypomnieć, że Sąd Najwyższy z uwagi na prawne uwarunkowania konstrukcji skargi na orzeczenie sądu odwoławczego, nie jest uprawniony do oceny prawidłowości kontroli odwoławczej,

tak jak czyni to na potrzeby kasacji. Może jedynie ocenić, czy sąd II instancji wyczerpał dostępne mu środki by zweryfikować, czy orzeczenie uniewinniające lub umarzające jest zasadne. Przepis art. 539a § 3 k.p.k. nie przyznaje natomiast Sądowi Najwyższemu uprawnienia do dokonywania oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego (zob. np. postanowienia SN: z 12.01.2022 r., IV KS 64/21; z 11.06.2021 r., III KS 1/21). Dlatego w orzecznictwie Sądu Najwyższego jednoznacznie i zasadnie wskazuje się, że sąd skargowy nie został upoważniony do kontroli przeprowadzonej w wyroku Sądu odwoławczego oceny poszczególnych dowodów w płaszczyźnie odpowiedzialności karnej oskarżonego, zaś skarga na wyrok kasatoryjny sądu odwoławczego nie służy weryfikacji oceny dowodów dokonanej w II instancji (zob. np. postanowienia SN: z 11.06.2021 r., III KS 1/21; z 31.05.2021 r., V KS 13/21; z 10.02.2021 r., V KS 3/21; z 11.05.2020 r., IV KS 16/20). Rozpoznanie sprawy w tym zakresie należy bowiem do sądów powszechnych, zaś interwencja Sądu Najwyższego w ten zakres orzekania stanowiłaby naruszenie ich kompetencji do rozpoznania sprawy, co kłóciłoby się z zasadą ich samodzielności jurysdykcyjnej (zob. np. postanowienie SN z 16.02.2021 r., IV KS 38/20).

Dlatego w pozostałym zakresie skarga nie zasługiwała na uwzględnienie.

Wobec uwzględnienia skargi w części, należało zwrócić skarżącej sumę uiszczoną tytułem opłaty od tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia (art. 527 § 4 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k.).

Z tych wszystkich względów należało orzec jak w części dyspozytywnej wyroku.

(J.D.)

[ms]